Tweede Kamer der Staten-Generaal

2

Vergaderjaar 2000–2001

27 412 Rapportage Integratiebeleid Etnische Minderheden 2000

Nr. 3

VERSLAG VAN EEN ALGEMEEN OVERLEG

Vastgesteld 23 januari 2001

De vaste commissie voor Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties[1] heeft op 29 november 2000 overleg gevoerd met minister Van Boxtel voor Grote Steden- en Integratiebeleid over:

- **de rapportage Integratiebeleid etnische minderheden (27 412, nr. 2);**
- **de brief van 17 oktober 2000 van de minister voor Grote Steden- en Integratiebeleid inzake meting wachtlijsten-onderzoek (00-894).**

Van dit overleg brengt de commissie bijgaand beknopt verslag uit.

Vragen en opmerkingen uit de commissie

Mevrouw **Belinfante** (PvdA) beschouwt de toekenning van de Hein Roethofprijs aan een project van Marokkaanse vaders als een markering van de vooruitgang in de zelfredzaamheid, die zich manifesteert in vele initiatieven. Zelforganisaties spelen hierbij een belangrijke rol, vaak samen met Nederlandse instellingen. Wordt in de stukken van de taskforce inburgering aandacht besteed aan de mogelijkheid van kwaliteitsverbetering door institutionele samenwerking?
Ten eerste moeten positieve ontwikkelingen worden gestimuleerd. Hoger opgeleiden uit de tweede generatie allochtonen hebben hun positie in de maatschappij weten te versterken en kunnen als zodanig een voorbeeld zijn voor anderen. Wil de minister mentorschap stimuleren? Allochtone kinderen, vooral dochters, blijken hun moeders vaak te stimuleren om Nederlands te leren en deel te nemen aan maatschappelijke activiteiten.
Ten tweede moeten de plannen van aanpak voor bestaande problemen, die inmiddels al vele malen in de commissie zijn besproken, zo snel mogelijk worden uitgevoerd.
Differentiatie van taaltrajecten is noodzakelijk om de aansluiting op werk te verbeteren. Als er bij de intake voor het inburgeringstraject direct wordt nagegaan wat de vaardigheden van de betrokkene zijn, kan er uiteindelijk een beter resultaat worden behaald dan nu mogelijk is met de Wet inburgering nieuwkomers (WIN). Betaald werk is immers pas te verkrijgen bij voldoende taalbeheersing.
In verband met de wachtlijsten voor inburgeringstrajecten stelt mevrouw Belinfante de volgende vragen. Hoe hard is het aantal van tienduizend

[1] Samenstelling:
Leden: Schutte (RPF/GPV), Te Veldhuis (VVD), ondervoorzitter, De Cloe (PvdA), voorzitter, Van den Berg (SGP), Van de Camp (CDA), Scheltema-de Nie (D66), Van der Hoeven (CDA), Van Heemst (PvdA), Noorman-den Uyl (PvdA), Oedayraj Singh Varma (GroenLinks), Dankers (CDA), Hoekema (D66), Rijpstra (VVD), O. P. G. Vos (VVD), Rehwinkel (PvdA), Wagenaar (PvdA), Luchtenveld (VVD), De Boer (PvdA), Duijkers (PvdA), Verburg (CDA), Rietkerk (CDA), Halsema (GroenLinks), Kant (SP), Balemans (VVD), De Swart (VVD).
Plv. leden: Rouvoet (RPF/GPV), Van Beek (VVD), Zijlstra (PvdA), Ravestein (D66), Van Wijmen (CDA), Bakker (D66), Balkenende (CDA), Barth (PvdA), Gortzak (PvdA), Rabbae (GroenLinks), Wijn (CDA), Dittrich (D66), Cherribi (VVD), Van den Doel (VVD), Van Oven (PvdA), Apostolou (PvdA), Cornielje (VVD), Kuijper (PvdA), Belinfante (PvdA), Mosterd (CDA), Eurlings (CDA), Van Gent (GroenLinks), Poppe (SP), Essers (VVD), Nicolaï (VVD).

KST50996
ISSN 0921 - 7371
Sdu Uitgevers
's-Gravenhage 2001

personen op de wachtlijsten, gezien het feit dat met niet alle ROC's contact kon worden opgenomen? Hoeveel mensen zullen er in een keer bij komen door de invoering van de nieuwe Vreemdelingenwet op 1 april 2001? Welke kosten brengt dit mee en hoe zijn deze gefinancierd? Kan het departement een dergelijke toevloed verwerken? Zijn de ROC's erop voorbereid? Zullen de trajecten inderdaad tot het gewenste doel leiden? Is het juist dat er incidenteel 15 mln. is overgebleven en wat is de oorzaak hiervan? Het toegezegde stuk over oudkomers zal uiterlijk begin 2001 moeten verschijnen om onderscheid te kunnen maken met nieuwkomers en de instroom als gevolg van de invoering van de nieuwe Vreemdelingenwet.
Bemiddelaars uit de doelgroep zelf blijken betrokkenen sneller naar werk toe te leiden. Belemmeringen op dit punt moeten dan ook worden weggenomen. Wil de minister bij de uitvoering van het plan van aanpak voor de arbeidsmarkt en voor de reïntegratie van WAO'ers de goedlopende initiatieven betrekken die migranten zelf ontwikkelen? Kan de minister gemeentes stimuleren om deze initiatieven groeikansen te bieden en ziet hij mogelijkheden om ze op te nemen in het eigen beleid? Kunnen de organisaties die dit soort initiatieven nemen, betrokken worden bij de landelijke inspraak, zodat de ontwikkelingen in de maatschappij beter worden gerepresenteerd? Waarom is er overigens nog niet geantwoord op het verzoek om nadere informatie over de toezegging uit augustus om verder te praten met de Chinese groep.
In het Atanaproject worden potentiële bestuursleden in de culturele sector gezocht in een netwerk, vervolgens gecoacht en ten slotte bemiddeld naar een bestuursplaats. Wil de minister dit succesvolle project mogelijk maken voor andere sectoren om de tweede generatie allochtonen te stimuleren tot deelname aan het besturen van het maatschappelijk middenveld?
Het is onduidelijk wat het eindpunt van de integratie is en waar de verantwoordelijkheid van de overheid eindigt. Voor inburgering en integratie zullen meetbare doelen moeten worden ontwikkeld. Mensen die allang geïntegreerd zijn en die de Nederlandse nationaliteit hebben, worden vaak niet als zodanig herkend en krijgen een nieuw stigma bij een volgende migratiegolf uit hun land. De minderhedenrapportage zou dan ook niet langs de lijnen van doelgroepen moeten worden opgesteld, maar volgens het traject van migratie, inburgering, integratie, diversiteit en zo nodig remigratie. Wat is de reactie van de minister hierop?

Mevrouw **Verburg** (CDA) werpt de vraag op wat de integratiemonitor toevoegt aan de zeven rapportages van het Sociaal en cultureel planbureau, de acht jaarboeken Minderheden en de zes publicaties van het Centraal bureau voor de statistiek over allochtonen in Nederland. In de monitor staat geen informatie over de participatie op de arbeidsmarkt, de deelname aan WIW- en ID-banen of de afhankelijkheid van een WAO- of een WW-uitkering. Helaas worden de problemen niet duidelijk gemaakt en van oplossingen voorzien. Hoewel de vraag op de arbeidsmarkt groeit, neemt de achterstand in arbeidsparticipatie onder allochtonen alleen maar toe.
De officiële wachtlijst voor taallessen aan oudkomers bestaat uit tienduizend mensen, maar het ontbreekt aan inzicht in het aantal allochtonen dat op een uitkering is aangewezen wegens onvoldoende beheersing van het Nederlands. Wanneer zijn er cijfers hierover te verwachten? Hoeveel van de oudkomers die niet op een wachtlijst staan, zullen na een taalcursus in hun eigen inkomen kunnen voorzien? Een desbetreffende motie van het CDA beoordeelde de minister in 1999 negatief wegens de hoge kosten en de coalitiefracties hebben zich daaraan geconformeerd. Was de minister wellicht bang te moeten erkennen dat het op dit punt niet goed gaat met veel allochtonen in Nederland? Inmiddels is het duidelijk geworden hoe groot het beroep van allochtonen op uitkeringen is. Schokkend is het

gegeven dat 46% van de allochtonen tussen 15 en 39 jaar die in de WAO terechtkomen, psychische klachten als oorzaak heeft. Waarop is het optimistische standpunt van de minister gestoeld dat het met de tweede en de derde generatie allochtonen beter gaat? De situatie is zo ernstig dat er niet langer kan worden gewerkt op basis van vrijblijvendheid en vrijwilligheid. Degenen met een uitkering voor wie de taal een belemmering is om aan werk te komen, zullen dan ook verplicht moeten worden tot het volgen van een taalcursus.
Allochtone jongeren lopen al in het onderwijs een enorme achterstand op, wat zich wreekt in hun kansen op de arbeidsmarkt. De minister van SZW zal onderzoek doen naar de oorzaken. Betaald werk bevordert immers de integratie en participatie, maakt een einde aan sociale uitsluiting en kan een armoedesituatie beëindigen. Met behulp van de gegevens bij de sociale diensten en de UVI's moeten de knelpunten voor het aanvaarden van betaalde arbeid worden geïnventariseerd. Kan de minister toezeggen dat deze inventarisatie voor 1 april 2001 verschijnt? Het zal mogelijk moeten worden dat het budget voor reïntegratie van werklozen en arbeidsongeschikten wordt ingezet voor een taalcursus als deze past in een arbeidsmarkttraject.
De overheid zal de eigen organisaties van de betrokkenen moeten aanspreken en gebruik moeten maken van hun kracht. Als het aan medewerking ontbreekt, moet de toepassing van sancties als normaal worden beschouwd.
Allochtonen worden ermee geconfronteerd dat een elders behaald diploma niet wordt erkend in Nederland. Wanneer denkt de minister een instrumentarium te hebben om de waarde van eerder verworven competenties te meten?
Kan de minister zeggen hoeveel Antillianen er sinds 1995 naar Nederland zijn gemigreerd? Kan hij hierbij in aantallen en percentages een onderverdeling maken naar leeftijdscategorie en de afhankelijkheid van een uitkering? Wat zijn de totale kosten van deze uitkeringen, in het bijzonder die aan Antilliaanse jongeren? Welke instroom wordt er de komende jaren nog verwacht en wat zijn de gevolgen hiervan? De kosten voor de Nederlandse samenleving ter bestrijding van de overlast door Antilliaanse jongeren zijn hoog: de minister wil de Antillianengemeentes de komende vier jaar 6 mln. per jaar uit de CRIEM-gelden toekennen en volgens Het Parool van 20 oktober krijgt Amsterdam uit de pot voor het grotestedenbeleid een bedrag van 3,2 mln. extra voor een project ten behoeve van ruim honderd Antilliaanse jongeren. Dit enorme bedrag per persoon kan beter besteed worden aan verbetering van de situatie voor jongeren op de Nederlandse Antillen, bijvoorbeeld door hen een inburgeringscursus te laten volgen alvorens zij naar Nederland komen. De Antilliaanse premier Pourier heeft echter laten weten voorlopig geen tijd te hebben om met de minister voor GSI en de staatssecretaris voor Koninkrijksrelaties te overleggen over inburgering. Wanneer houdt de Nederlandse regering de Antilliaanse regering aan de afspraken om maatregelen te nemen?
In Canada is de minister onder de indruk geraakt van de ceremonie bij voltooiing van het inburgeringstraject en het verkrijgen van de Canadese nationaliteit. Het verwerven van het Nederlandse staatsburgerschap behoort de kroon te zijn op de inburgering en de integratie en is dan ook het sluitstuk ervan. Hierbij gaat het niet alleen om een verblijf van vijf jaar in Nederland, maar ook om taalbeheersing op NT3-niveau en aantoonbare kennis van de Nederlandse samenleving. Voor een wijziging in deze zin van het huidige inburgerings- en integratiebeleid zal de minister kunnen rekenen op de steun van de fractie van het CDA.

Mevrouw **Essers** (VVD) verwijst voor het onderdeel werkgelegenheid naar de inbreng van de fractie van de VVD bij de behandeling van de begroting voor SZW. Bij gelegenheid van deze laatste integratiemonitor

dankt zij mevrouw Oedayraj Singh Varma voor haar inbreng in het minderhedendebat.
In september is het werkplan van de taskforce minderheden verschenen. Mevrouw Essers spreekt vertrouwen uit in de taskforce en zegt te hopen op spoedige resultaten. Er is dit jaar weliswaar vaak in de Tweede Kamer gesproken over minderheden en integratie, maar de kernvraag blijft of de genomen maatregelen voldoende zijn om mensen de mogelijkheid te bieden, een achterstand in te lopen. Van henzelf mag een inspanning worden gevraagd, maar ook het bedrijfsleven en semi-overheden hebben taken op dit gebied. Het is een juiste constatering van de minister dat er politieke consensus over bestaat dat elke etnische minderheidsgroep de eigen culturele waarden moet kunnen ontplooien, maar dat dit wordt begrensd door de Grondwet. Van allen die zich in Nederland bevinden, mag worden verwacht dat zij zich richten naar de Nederlandse grondwettelijke normen en waarden.
Gelukkig is er in Nederland nauwelijks een voedingsbodem voor racistische uitlatingen en rassendiscriminatie, maar toch staat van de autochtonen 13% afwijzend tegenover etnische minderheden, is een groter deel gekant tegen immigratie en meent 40% dat asielzoekers gemiddeld crimineler zijn dan Nederlanders. Het meldpunt discriminatie internet signaleert groei van racisme en rechtsextremisme op internet. Wat is er inmiddels internationaal afgesproken om deze groei tegen te gaan en zo mogelijk uit te bannen?
Eigenlijk zou het beleid niet langer gericht moeten zijn op minderheden, maar meer algemeen op het voorkomen van nieuwe achterstanden en het inlopen van bestaande achterstanden, voor allen die zich legaal in Nederland bevinden. Zijn de problemen van en met Zuid-Europeanen de minister niet bekend of is er een andere reden waarom deze ontbreken in de rapportage?
Bijna 70% van de nieuwkomers vestigt zich in de (middel)grote steden, vooral in goedkope huurwoningen in wijken waar zich reeds grote groepen minderheden bevinden. Hierdoor zou het risico van segregatie bestaan. De vorming van Chinese wijken in Amsterdam en Den Haag lijkt echter geen verkeerde ontwikkeling. Wordt er samen met nieuwkomers nagegaan wat de mogelijkheden voor hen zijn in een regio?
Goede rapportage aan de Tweede Kamer over de uitvoering van het integratiebeleid door de gemeentes is noodzakelijk. Hoe wordt er op gemeentelijk niveau gerapporteerd, gecontroleerd en bijgestuurd? De gedifferentieerde informatie uit de gemeentes moet zodanig worden gebundeld dat de Tweede Kamer kan oordelen over de resultaten van het integratiebeleid. Hoe ziet de minister de verdeling van de verantwoordelijkheden tussen de landelijke overheid en de gemeentelijke overheden? Wil de minister best practices ten voorbeeld houden aan andere gemeentes?
Volgens de rapportage is er een systematiek van afwisselend een kwantitatieve monitor en een kwalitatieve effectrapportage in ontwikkeling, overeenkomstig de motie-Rijpstra (26 210, nr. 10). Welke informatie krijgt de Tweede Kamer in 2001?
In de rapportage worden de activiteiten van de verschillende departementen op het gebied van integratie en minderheden genoemd; andere zaken komen nog aan de orde in overleg met andere bewindslieden. De coördinerende taak die de minister op dit beleidsterrein heeft, moet door de overige bewindslieden worden geaccepteerd. Zij zullen zich dan ook moeten richten naar de definities die de minister voor GSI geeft van etnische minderheden; dit geeft duidelijkheid en versterkt het beleid.

Mevrouw **Karimi** (GroenLinks) benadrukt het belang van een identificatie van de problemen die overeenkomt met de realiteit. Pas dan kunnen goede oplossingen worden gevonden en kan de rol van de centrale overheid en de lokale overheden worden vastgesteld, evenals de rol van de

betrokken etnische groepen zelf en die van de samenleving. Zij geeft enkele voorbeelden van de ingewikkelde realiteit. Een asielzoeker die al zeseneenhalf jaar in Nederland verblijft, loopt in de laatste fase van zijn automatiseringsopleiding stage bij de belastingdienst. De belastingdienst wil hem als medewerker behouden, maar dit is onmogelijk omdat hij geen verblijfstitel heeft. Bij de huidige krapte op de arbeidsmarkt wordt echter zelfs in het buitenland naar ICT'ers gezocht. Verder beschikt een groot aantal Afghaanse vrouwen over goede diploma's, alleen al in Leiden tachtig ingenieurs en in heel Nederland 300 verloskundigen. Zij kunnen echter niet aan het werk. In deze gevallen is een gebrekkige beheersing van het Nederlands niet het kernprobleem, maar zijn er andere belemmeringen voor deelname op de arbeidsmarkt. Hoe denkt de minister deze aan te pakken?
De specifieke rol van vrouwen ontbreekt in het integratiebeleid. Welke koppeling is er tussen emancipatiebeleid en minderhedenbeleid en waarom staat hierover niets in de rapportage?
VluchtelingenWerk Nederland benadrukt het belang van de beginperiode in Nederland voor het vervolg van het participatieproces. Wat vindt de minister van het voorstel om de opvang van asielzoekers in centra te beperken tot een jaar en meer zelfstandige en kleinschalige opvang te organiseren? Wil de minister de relatie tussen de eerste opvang en de latere integratie onderzoeken?
De taskforce inburgering zal convenanten afsluiten met lokale overheden en ROC's. Gaat het hierbij om nieuwe maatregelen of om coördinatieafspraken? Hoe denkt de minister de differentiatie te bewerkstelligen die nodig is voor een goede aansluiting van aanbod en inburgeraars? Wat is overigens de toegevoegde waarde van de regionale taskforce?
Wat is de reactie van de minister op de inhoud van de brief van LIZE, het landelijke inspraakorgaan van Zuid-Europeanen?
Welke initiatieven worden er genomen om etnische minderheden te betrekken bij de Tweede-Kamerverkiezingen in mei 2002?

De heer **Hoekema** (D66) vraagt naar de effectiviteit van het dit jaar geopende Europese waarnemingscentrum voor racisme en vreemdelingenhaat. Wat verwacht de minister van de activiteiten van dit centrum op Europese schaal? Het is een belangrijke stap vooruit dat de aandacht op Europees niveau voor de vraagstukken op dit terrein groeit. Welke betekenis zal het aanvullende protocol bij het Europese verdrag voor de rechten van de mens (EVRM), dat op 4 november is opengesteld voor ondertekening, hebben voor de bestrijding van discriminatie?
Er is een actieplan ter uitwerking van de onderdelen over communicatie uit «Kansen krijgen, kansen pakken». Het is goed dat er een debattenreeks wordt gehouden in De Balie in Amsterdam, maar het is minstens even belangrijk dat de wijkdebatten daadwerkelijk vorm krijgen. Bij dit soort debatten moet aandacht worden besteed aan de beeldvorming: een verkeerde kop in een krant kan voor jaren werk van de minister teniet-doen. Het is dan ook te hopen dat de debatten met de Nederlandse vereniging van journalisten over media en beeldvorming resultaat hebben. Wat is de mening van de minister over dit onderwerp?
Er wordt een monitor opgesteld om opinies over integratiekwesties te kunnen volgen, zowel bij allochtonen als bij autochtonen. Wanneer is deze te verwachten en zullen de bevindingen periodiek worden gepubliceerd?
Het beeld bij jongeren is dubbelzinnig: zij bezigen vaak grove taal over integratie en allochtonen, terwijl er in het onderwijs en in jongerengroepen uitstekende voorbeelden van integratie te zien zijn. Wat is het commentaar van de minister hierop?
Het is verheugend dat de wachtlijsten voor nieuwkomers opgelost zijn. De taskforce en de minister wacht echter een zware taak om die voor oudkomers voor 1 mei 2001 weg te werken, overeenkomstig de toezegging van de minister. Enerzijds zou geld niet het grootste probleem zijn, maar

anderzijds blijken er financiële knelpunten te bestaan. Wat wordt er in de rapportage bedoeld met logistieke problemen op dit terrein? Kan de minister uiteenzetten waarin de oplossingen worden gezocht?
In de rapportage wordt niet ingegaan op de jeugdzorg. Waarom is dit onderwerp niet erin opgenomen?
Kan de minister uiteenzetten hoe het komt dat er geld is overgebleven?
Volgens de rapportage zal de Tweede Kamer voor het einde van 2000 worden geïnformeerd over de budgettaire medeverantwoordelijkheid van de coördinerende minister. Kan de minister daar al iets over zeggen?
De minister verdient lof voor zijn inzet voor het slavernijmonument. De slavernij is een zwarte bladzijde in de Nederlandse geschiedenis en mag niet vergeten worden. Wat doet het ministerie van OCW op dit punt?
Gaat de modelgedragscode tegen rassendiscriminatie voor het personeel van de rijksoverheid ook gelden voor andere overheidssectoren? De CERD, de VN-commissie tegen rassendiscriminatie, heeft Nederland niet alleen geprezen, maar ook kritiek geleverd, onder andere over de onderdelen arbeid en politie. Kan de minister ingaan op de stand van zaken bij de politie?
Volgens de rapportage nemen etnische minderheden te weinig deel aan het economische, bestuurlijke, politieke en maatschappelijke leven. Het gaat bij integratie niet alleen om taal en betaald werk, maar ook om participatie. Is de minister ertoe bereid aan overheidssubsidie de voorwaarde te verbinden dat de betrokken maatschappelijke instelling de ondervertegenwoordiging van etnische minderheden aanpakt? Interculturalisatie is niet alleen bij instellingen van essentieel belang, maar ook bij departementen. Zullen ook andere departementen dan dat van Justitie, in het bijzonder VWS en OCW, nagaan hoe geïnterculturaliseerd hun werkterreinen zijn?
Bij de politie en vele andere onderdelen van de rijksoverheid worden de gestelde normen van de Wet SAMEN niet gehaald. Voor de geloofwaardigheid van de wet is het echter van belang dat zij daadwerkelijk wordt uitgevoerd.
De Remigratiewet geldt niet voor Antillianen en Arubanen omdat zij de Nederlandse nationaliteit hebben. Is het mogelijk om langs een andere weg voor hen materieel eenzelfde voorziening te treffen?
Voor het inzetten van middelen voor gemeentelijk onderwijsachterstandenbeleid ten behoeve van kinderen van twee jaar is aanpassing van wetgeving nodig. Komt er een desbetreffend wetsvoorstel?
Voor de integratie is het van belang dat vluchtelingen zo kort mogelijk in de opvang verblijven. Naar verwachting komt de nieuwe Vreemdelingenwet hieraan tegemoet. Verder is het van belang dat er bij de eerste opvang rekening wordt gehouden met latere integratie. Degenen die in Nederland in procedure komen, moet direct de mogelijkheid van werk en andere zinvolle bezigheden worden geboden.
Het einde van de huidige kabinetsperiode en het begin van de volgende lijkt een goed moment om het minderhedenbeleid en het achterstandenbeleid te herijken.

Het antwoord van de minister

De **minister** spreekt waardering uit voor de intensieve inzet van mevrouw Oedayraj Singh Varma, die op 25 november nog gehuldigd is door de Surinaamse gemeenschap. Hij wenst haar en haar partijgenoten sterkte toe.
Als coördinerend bewindsman bewaakt en stuurt de minister de samenhang van onderdelen van het beleid in nauw overleg met degenen die verantwoordelijk zijn voor deze onderdelen. De beeldvorming is hierbij een bijzonder aandachtspunt. Vrijdag verscheen De Telegraaf met de kop «Gros allochtonen in de uitkering» en dezelfde middag verscheen Het Parool met de kop «Van Boxtel jubelt over allochtonen». De waarheid is

genuanceerder. De minister had niet gejubeld, maar erop gewezen dat er behalve problemen hoopvolle ontwikkelingen zijn. De kop in De Telegraaf roept het beeld op dat er iets niet deugt, wat slecht is voor het integratieproces.
In de Nederlandse politiek is er nooit een echte discussie geweest over de relatie tussen immigratie en integratie. Immigratiebeleid en integratiebeleid betreffen dan ook verschillende verantwoordelijkheden, die wel goed op elkaar moeten worden afgestemd nu Nederland de facto een immigratieland is geworden. Een land zoals Canada, dat de jure een immigratieland is, kan Nederland veel leren over de aansluiting van de verschillende processen. Daar worden ook eisen gesteld aan de vaardigheden van immigranten. Het debat hierover wordt wel in de Europese context gevoerd.
De minister was inderdaad onder de indruk van de publieke ceremonie die in Canada rondom het toekennen van de Canadese nationaliteit wordt gehouden. In deze ceremonie wordt de Canadese nationaliteit aangeboden en wordt duidelijk gemaakt wat de erbij behorende rechten en plichten zijn. De betrokkene belooft daarbij in het openbaar trouw aan de Grondwet. In Nederland gaat zoiets onzichtbaar, op een kille manier: wie de Nederlandse nationaliteit verwerft, krijgt te horen dat hij zijn paspoort kan ophalen bij de gemeente. Voor degene die het Nederlandse paspoort en actief en passief kiesrecht verwerft, is dat echter een belangrijk moment. De minister zal samen met de staatssecretaris van Justitie de Tweede Kamer binnenkort berichten over mogelijkheden om rondom de verwerving van de nationaliteit of rondom de inburgering uitdrukking te geven aan het zich thuis voelen in Nederland. Deze gelegenheid zal niet worden aangegrepen om de eisen aan te scherpen.
Het project van Marokkaanse vaders toont de kracht van de eigen organisaties. Begin 2001 gaat een kenniscentrum voor het grotestedenbeleid van start, waarin het integratievraagstuk een plaats krijgt. Best practices in de gemeentes moeten daar zichtbaar worden. Een voorbeeld hiervan is een project van het Gilde in Amsterdam waarin honderden vrijwilligers nieuwkomers begeleiden in het dagelijks leven. Verder is er een grote groep jongeren uit minderheidsgroepen die een goede positie in de samenleving hebben verworven en die hun kennis en ervaring willen inzetten voor degenen die het moeilijk hebben. Op universiteiten en hogescholen worden hiervoor alumnivereniging opgericht. In januari, februari 2001 verschijnt er een brochure met een lijst van deze organisaties, waarvan overheden gebruik kunnen maken. Hierbij wordt ook het Atanaproject betrokken, dat zo mogelijk wordt verbreed naar andere sectoren.
Onlangs heeft de Tweede Kamer een discussie met de staatssecretaris van VWS afgerond om geld ter beschikking te stellen aan Forum om zelforganisaties op decentraal niveau te ondersteunen en daarbij nieuwe doelgroepen te betrekken. Nu moet er de tijd voor worden genomen om ervaring met dit nieuwe model op te doen.
Voorzover nodig vraagt de minister de aandacht van andere bewindslieden voor de mogelijkheid om gebruik te maken van de zelforganisaties.
De minister heeft samen met de minister van SZW een convenant afgesloten met het MKB en met grote bedrijven om werkloze allochtonen naar de arbeidsmarkt te leiden. De bedoeling hiervan is om andere wegen te bewandelen als er niet voldoende resultaat wordt geboekt met behulp van de arbeidsvoorziening, de sociale diensten en de CWI's. Een aantal organisaties vertegenwoordigd in het LOM, het landelijk overleg minderheden, heeft al aangeboden om zich hiervoor in te zetten. Bij de huidige krapte op de arbeidsmarkt is het bedrijfsleven bereid tot investeringen in het aantrekken van werkloze allochtonen, ook in een combinatie van inburgering en werk. Doordat het economische tij meezit, begint het convenant met het MKB na een moeilijke start resultaat af te werpen. Er is dan ook alle reden om ermee door te gaan, ondanks de eerder gestelde termijn.
Over werkgelegenheidsvraagstukken zal de Tweede Kamer bij de behan-

deling van de begroting voor SZW uitvoerig kunnen debatteren met de eerstverantwoordelijke bewindslieden. De cijfers over de uitkeringsafhankelijkheid onder allochtonen moeten serieus worden genomen, maar zullen wel beoordeeld moeten worden in het licht van die over vergelijkbare groepen autochtonen, met vergelijkbaar opleidingsniveau. De eerste generatie allochtonen, die laaggeschoold en vaak nog analfabeet is, werd voor het mindere werk naar Nederland gehaald en vervolgens uit de arbeidsmarkt gestoten. Het is inderdaad een probleem om hen terug te brengen naar de arbeidsmarkt. Onderzoek is nodig naar de oorzaken van de uitkeringsafhankelijkheid onder de tweede en de derde generatie allochtonen, die immers doorgaans goed Nederlands spreken. De uitkeringsafhankelijkheid onder allochtonen is eind 2000, begin 2001 onderwerp van overleg met het LOM, mogelijk in aanwezigheid van de minister van SZW. De werkloosheid onder allochtonen is sinds 1995 wel al gedaald van 26% naar 14%. De goede ontwikkelingen zullen moeten worden versterkt en institutionele blokkades moeten worden weggenomen. Overigens gaat het bij degenen die uit het buitenland worden gehaald voor de vervulling van vacatures, meestal om hoogopgeleiden. Bekeken zal moeten worden hoe allochtone jongeren gekwalificeerd kunnen worden om dit soort vacatures te kunnen vervullen.
De inburgeringstrajecten voor nieuwkomers kennen inmiddels geen wachtlijsten meer. Uit het wachtlijstenonderzoek oudkomers blijkt dat het in mei inderdaad om ongeveer tienduizend mensen ging. Nederland loopt voorop met deze trajecten; andere landen die ermee willen beginnen, komen naar Nederland om de praktijk te zien. In de WIN is gekozen voor een decentrale aanpak, met de gemeentes in de regierol, de ROC's en de arbeidsvoorziening voor de aansluiting met de arbeidsmarkt. Het blijkt niet goed te werken als mensen met totaal verschillende opleidingsniveaus worden ondergebracht in één klas. De ROC's werken nu hard aan een gedifferentieerd aanbod en de gemeenten proberen de oudkomers- en de nieuwkomerstrajecten organisatorisch bij elkaar te brengen. Nog in september heeft de Tweede Kamer het plan van aanpak geaccepteerd en uitgesproken dat de taskforce inburgering de kans moet krijgen om zijn werk te doen. De feiten zijn inmiddels bekend; nu moeten in zo hoog mogelijk tempo de veranderingen tot stand komen, gericht op differentiatie en de realisering van duale trajecten. Het ITTA, het Instituut voor taalonderzoek en taalonderwijs anderstaligen, heeft de opdracht gekregen om duale trajecten te bewerkstelligen op de ROC's.
De toegevoegde waarde van de regionale teams is dat partijen bij elkaar worden gebracht op het niveau van de vraagstukken. Er bestaan grote niveauverschillen in ROC's, gemeentelijke coördinatie en de aansluiting met het RBA. De bedoeling is dat er in de regionale teams afspraken worden gemaakt gericht op resultaten. Op grond van de motie-Melkert (27 083, nr. 3) is de eerste inspanning gericht op het wegwerken van de wachtlijsten. Vervolgens moeten de organisatorische belemmeringen die de wachtlijsten veroorzaken, worden weggenomen door vereenvoudiging van de bureaucratie en de regelgeving. Voor hoogopgeleide vluchtelingen wordt nagegaan hoe de verschillen in diplomavereisten kunnen worden overbrugd. Hiervoor moeten korte, op maat gesneden trajecten worden vastgesteld.
Degene die een status krijgt, moet op dat moment direct maatwerk worden geboden. Met de nieuwe Vreemdelingenwet, die op 1 april 2001 in werking treedt, streeft de regering ernaar dat asielzoekers niet langer dan een jaar in een centrum zullen verblijven. Wel moeten er op dat moment nog 60 000 tot 80 000 mensen worden uitgeplaatst. Verder staat de wet toe dat asielzoekers twaalf weken per jaar werken. De regering heeft een wetsvoorstel dat meer mogelijkheden voor werk moet geven, na vragen uit de Tweede Kamer tijdelijk teruggenomen om het gevaar van aanzuigende werking nog eens te bezien.
Selectie op vaardigheden is niet mogelijk bij de intake om te bepalen of

iemand als asielzoeker Nederland kan binnenkomen. Op iemand die onder de nieuwe wet toestemming krijgt om hier drie jaar te verblijven, wordt de WIN van toepassing. Op dat moment moet zo snel mogelijk worden vastgesteld wat hij kan en wil en welk maatwerk hem kan worden geboden. Het zal echter niet mogelijk zijn voor iedereen een eigen pakket samen te stellen; men zal zich enigszins moeten voegen naar het aanbod van bestaande opleidingsinstituten, naar bestaande kwalificaties en naar de behoeften op de arbeidsmarkt. In de nota Arbeidsmarktbeleid etnische minderheden is al uitvoerig ingegaan op de erkenning van eerder verworven competenties. Het kenniscentrum EVC, dat op 1 januari 2001 van start gaat, zal de gegevens op dit gebied verzamelen en procedures en standaarden ontwikkelen. De betrokkenen moeten zo snel mogelijk hiervan kunnen profiteren.
Eerder is de Tweede Kamer al meegedeeld dat de financiering van de gevolgen van de nieuwe Vreemdelingenwet op de inburgeringstrajecten volledig is geregeld. Wel is het mogelijk dat er lokaal organisatorische problemen bestaan.
De zelforganisaties worden al gestimuleerd via het grotestedenbeleid en door een groot aantal maatregelen op het gebied van integratie. Geslaagde projecten houdt de minister ten voorbeeld aan het kenniscentrum voor het grotestedenbeleid en tijdens zijn werkbezoeken aan gemeentes. De steden, waar de vraagstukken manifest worden, krijgen meer mogelijkheden om de eigen verantwoordelijkheid te nemen en grotere beleidsruimte. Veel van de meerjarenontwikkelingsprogramma's van de steden bevatten aparte minderhedenhoofdstukken. In drie steden zullen experimenten worden gehouden met een bottom-upbenadering; hierbij zal rekening moeten worden gehouden met de daar aanwezige zelforganisaties. In Amsterdam blijkt een deelraad die geen gebruik maken van de zelforganisaties, veel slechter te presteren op het punt van de integratie dan een deelraad die goed georganiseerde zelforganisaties betrekt bij de beleidsvorming en -uitvoering. In de beleidseffectrapportage die afwisselend met de integratiemonitor verschijnt, zal ook aan dit onderwerp aandacht worden besteed. In het voorjaar van 2002 verschijnt een tussenrapportage over het grotestedenbeleid, waarin zal worden ingegaan op de samenhang met het integratiebeleid. De steden hebben hiervoor een grote verantwoordelijkheid en zijn ervoor gefacilieerd door middel van convenanten. Vanaf januari 2001 zal de minister opnieuw wekelijks een stad bezoeken om kennis te nemen van positieve ontwikkelingen en problemen aldaar.
De prioritaire doelgroepen van het beleid zijn Turken, Marokkanen, Surinamers, Antillianen en vluchtelingen. Het LIZE neemt wel deel aan het LOM, maar Zuid-Europeanen vormen geen prioritaire groep. In het voorjaar van 2001 verschijnt een nota Doelgroepenbeleid minderheden. Hierin zal onderscheid worden gemaakt naar probleemgroepen binnen de afzonderlijke etnische gemeenschappen. Inmiddels moet er ook een benadering worden gezocht voor nieuwe doelgroepen zoals Iraniërs, Irakezen, Afghanen, Somaliërs en Ghanezen, die langzamerhand een omvang van 200 000 personen bereiken. Verder buigt ook de Wetenschappelijke raad voor het regeringsbeleid zich over het minderhedenbeleid. De Tweede Kamer zal in het voorjaar van 2001 kunnen debatteren over nieuwe grondslagen voor het integratiebeleid.
De resultaten van inburgering kunnen worden gemeten, maar voor integratie is dit moeilijker omdat dit begrip heel breed is. De concrete onderdelen ervan zullen afzonderlijk moeten worden benoemd om ze kwantitatief in beeld te kunnen brengen.
Zo vroeg mogelijk in 2001 ontvangt de Tweede Kamer de toegezegde notitie over de potentiële groep oudkomers die voor taallessen in aanmerking komen. In het regeerakkoord werden de werklozen en de opvoeders onder hen als prioritaire groepen benoemd. Als eerste in Europa zet Nederland aparte trajecten voor deze prioritaire groepen op. Tot nu toe

was het echter onduidelijk om hoeveel mensen het gaat of hoeveel van hen eerder taallessen hebben gehad. Het is niet goed mogelijk alle oudkomers te verplichten tot het volgen van taallessen. In het kader van de WIW en de ABW bestaan er wel verplichtingen, maar er moet nog onderzocht worden of de bestaande instrumenten effectief zijn.
Uit onderzoek blijkt dat gemeentes terughoudend zijn met het opleggen van sancties op grond van de WIN omdat zij zelf nog niet op orde zijn. Zodra het gemeentelijke systeem op orde is, zal iemand die zich niet aan de afspraken houdt echter een sanctie moeten worden opgelegd.
In 2000 zijn er tot en met oktober 1344 Antillianen van 0 tot 18 jaar, die onder de voogdij vallen en 2915 van 18 tot 25 jaar Nederland binnengekomen. De gemeentes met problematische jongeren krijgen extra geld om de problemen aan te pakken en zullen hierbij de Antilliaanse gemeenschap moeten betrekken. Met de Antillen is een convenant afgesloten over een inburgeringstraject aldaar. De daarbij afgesproken termijn is enigszins verschoven omdat de Antilliaanse regering op 30 november spreekt over een educatieplan waarin inburgering een plaats kan krijgen. Of de voornemens van de Antilliaanse regering perspectief bieden, zal de minister na het nemen van de besluiten moeten beoordelen. De Tweede Kamer zal hierover zo spoedig mogelijk worden geïnformeerd en ook over het nut van een bezoek van de Nederlandse regering aan de Antillen.
De minister benadrukt de eigen verantwoordelijkheid van elke overheidslaag. De gemeenteraden zullen hun stadsbesturen moeten controleren op het behalen van vastgestelde doelen.
Een verdrag over cyber crime is in voorbereiding. De minister heeft bij de Raad van Europa een protocol bij dat verdrag bepleit waarin racisme op internet wordt verworpen. Dit lijkt geen plaats in het verdrag zelf te kunnen krijgen wegens het grote belang dat de Verenigde Staten hechten aan de vrijheid van meningsuiting. Het pleidooi voor een protocol kreeg bijval van andere Europese landen, vooral van Zweden en Zwitserland. De minister heeft bij het meldpunt discriminatie melding gemaakt van racistische uitlatingen op zijn website, maar dit blijkt niets te kunnen doen zonder IP-codes. Hiervoor zou de minister zich op zijn eigen website als politieagent moeten gedragen. Op de website wil hij een discussie daarover gaan voeren.
Vrouwen vormen inderdaad geen aparte categorie voor de rapportage, maar in de volgende integratiemonitor zal de minister nader op deze groep ingaan. Er is echter wel degelijk sprake van beleidsontwikkeling op dit punt: binnenkort komt de minister samen met staatssecretaris Verstand van SZW met een voorstel voor het instellen van een commissie die de positie van allochtone vrouwen in het emancipatiedossier zal actualiseren.
De minister onderhoudt intensief contact met de heer Van Thijn, lid van de raad van toezicht van het Europese waarnemingscentrum voor racisme en vreemdelingenhaat, dat in Wenen is gevestigd. Dit centrum zal zijn werk goed en volledig onafhankelijk moeten kunnen doen. Het takenpakket van het waarnemingscentrum dreigt echter heel breed te worden, wat tot organisatorische problemen kan leiden. Verder bestaan er tussen het waarnemingscentrum en het Oostenrijkse parlement problemen over huisvesting, beveiliging en verschillen in perceptie. De Europese Commissie zal haar verantwoordelijkheid moeten nemen om deze te helpen oplossen. Inmiddels heeft ook de Europese Commissie zich, zij het onder voorwaarden, uitgesproken voor het Nederlandse standpunt dat het waarnemingscentrum de ontwikkeling van extreem rechts moet monitoren. Hoewel in Nederland extreem rechts politiek niet zo sterk staat als in andere Europese landen, zijn er wel incidenten die zorgen baren. Het is hierbij belangrijk goed onderscheid te maken tussen termen zoals racisme, vreemdelingenhaat en impopulisme om te voorkomen dat ernstige begrippen een minder ernstige lading krijgen.
De minister van Buitenlandse Zaken heeft het aanvullende protocol op het

EVRM ondertekend waarbij discriminatie, niet alleen rassendiscriminatie, verboden wordt. Voorheen was discriminatie alleen verboden bij de toepassing van de andere bepalingen van het EVRM. Van een afgeleid recht is het een direct recht geworden.
De Tweede Kamer heeft een communicatieplan ontvangen. Met een aantal bureaus wordt nu het voeren van een massacampagne besproken. Hoewel de kosten van advertentieruimte in de media hoog zijn, zal de prachtige spot van Tolerance Unlimited die in de bioscopen is vertoond, eind 2000, begin 2001 frequent op de Nederlandse televisie te zien zijn.
De debattenreeks in De Balie is van hoog niveau, maar misschien wat elitair. Voor de intermediairs is deze echter van groot belang. Deze debatten bieden de mogelijkheid om op actuele zaken terug te kijken. Bij de wijkdebatten gaat het er juist om dat mensen die met en naast elkaar leven, met elkaar in gesprek gaan.
De minister wil de media niet opleggen hoe zij in hun berichtgeving omgaan met allochtonen; zij hebben daarin een eigen verantwoordelijkheid. Wel is het goed dat de politiek en de media hierover met elkaar in gesprek gaan.
Over de jeugdzorg is op een andere manier uitvoerig gerapporteerd aan de Tweede Kamer. De minister is daarbij sterk betrokken vanuit het integratiebeleid en vanuit het grotestedenbeleid.
Het geld dat op de begroting is overgebleven, wordt voor een deel teruggeboekt naar de algemene middelen. De belangrijkste oorzaak is een onderuitputting van het remigratiebudget op de begroting van BZK. Het blijkt voor betrokkenen een heel moeilijk besluit te zijn om terug te keren naar het land van oorsprong en daarbij afscheid te moeten nemen van kinderen en kleinkinderen.
Het slavernijmonument zal er uiterlijk in 2002 zijn. Inmiddels is er een eerste keuze bepaald voor de plaats ervan. Voor het dynamische monument dat hieraan wordt toegevoegd, heeft staatssecretaris Van der Ploeg van OCW het voortouw.
De minister zegt toe de resterende vragen schriftelijk te zullen beantwoorden.

De voorzitter van de commissie,
De Cloe

De griffier van de commissie,
De Gier